

Miten norminpurku ja sujuvoittaminen vaikuttavat ympäristövaikutusten arviointiin tulevaisuudessa?

Prof. Tapio Määttä

Erilaisia norminpurku- ja sujuvoittamisstrategioita

- ympäristöpäätöksenteon sujuvoittaminen =
 - vähemmän ennakoivalvontaa (luvitusta)
 - enemmän jälkivalvontaa + omavalvonnan ja itsesääntelyn merkityksen kasvaminen
- sujuvoittaminen joustavan ja teknisen yhdistävänä sääntelymallina
 - lakitasoinen sääntely yhä joustavampaa → tarve täsmentävälle tekniselle ja soft law -sääntelylle → normatiivisesti sääntely voi jäykistyä & kokonaisvaikutusten arvioinnin haaste
- huom. oikeudenalakohtaiset ja sääntelyaluekohtaiset erot
 - eroja myös ympäristöoikeuden eri sektoreiden välillä, esim. ympäristönsuojelu vrt. kaavoitus- ja rakentaminen

Norminpurun säästötavoitteiden arviointi

- pikasäästöjä lupakäsittelyjen keventymisenä yrityksille ja yhteiskunnalle
- pitkän aikavälin vaikutusten arvioinnin haasteet: konfliktien ja jälkivalvontaan liittyvien kiistojen lisääntyminen?
- **ympäristövaikutusten kytkeytyneisyys:**
 - viranomaisvaikutukset + taloudelliset vaikutukset + osallistumisvaikutukset → ympäristövaikutukset
- ✓ vakaa sääntely-ympäristö investointien turvana → taloudellisten ja ympäristövaikutusten yhteys
- ✓ vähemmän toimintaa vakauttavia sääntöjä → lisää epävarmuutta, konflikteja ja riitoja?

Säätelymuutosten ympäristövaikutusten arvioinnin erityispiirteet

- ympäristölliset kokonaisvaikutukset
 - eri ympäristöelementtien (ympäristön pilaantuminen, luonnonsuojelu, yhdyskuntarakenne jne.) väliset kytkennät
 - ympäristöoikeuden eri sääntelyalueiden yhteydet (esim. kaavoitus & luvitus)
- ympäristöllisten syy-seuraus-suhteiden arvioinnin vaikeus
 - sääntelyhaaste + lainsoveltamishaaste
- laaja asianosaispiiri
- ympäristömuutosten lieventämis- tai kompensointimahdollisuudet ympäristöpäätöksenteossa

Oikeuden sisäinen systematiikka näkökulmana norminpurkuun ja sujuvoittamiseen

- Oikeudelliset kokonaisvaikutukset → ympäristövaikutukset
 - Aineellinen sääntely + menettelyllinen sääntely
 - esim. yhden luukun hanke koskee vain menettelyllistä sääntelyä
 - Menettelyllisen sääntelyn muutosten ympäristövaikutukset
 - ennakko- ja jälkivalvonnan tosiasiallinen toimivuus = viranomaisten resurssit ja toimivalta
 - viranomaisrakenteen selkeys
 - osallistumismahdollisuudet yleisen edun turvana ml. viranomaisten ja kansalaisten valitusoikeudet
- hankkeen suunnittelun aikaisen varhaisen vuorovaikutuksen ja vuoropuhelun keskeisyys hyväksyttävyyden varmistamisessa

Esim. valitusluvan käytön laajentaminen ympäristöasioissa

- HE 43/ 2017 vp eduskunnalle eräiden ympäristöä koskevien hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkistamiseksi

4.3 Ympäristövaikutukset

”Ehdotuksessa ei esitetä muutettavaksi hankkeiden toteuttamisedellytyksiä tai valitusoikeutta koskevia säännöksiä. Vaikka valituslupajärjestelmän soveltamisala laajenisi ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisiin asioihin sekä eräisiin uusiin asiaryhmiin maankäyttö- ja rakennuslain nojalla, ei muutoksilla arvioida olevan **välittömiä** ympäristövaikutuksia.”

→ **välillisten** ympäristövaikutusten arvioinnin vaikeus

Tavoitteellis-systeemisten argumenttien tilanneherkkä soveltaminen ympäristöoikeudellisena laintulkintamallina

- säännösten tulkitseminen osana asiayhteyttään
 - osana sovellettavaa lakia
 - osana sääntelyaluetta (ympäristöoikeuden sektori / ympäristöoikeus)
 - osana oikeusjärjestyksen kokonaisuutta (erit. hallintomenettely ml. osallistuminen)
- yleislakien (esim. hallintolaki) kunnioittamisen periaate & lakien yhteensovittamistavoite
 - kaikkien ympäristölakien tavoitteet otettava tosissaan; ei lex specialis -asetelmaa)
 - yleislakien (esim. hallintolaki ja hallintolainkäyttölaki) merkitys sujuvoittamistavoitteen toteutumisessa
- perusoikeusmyönteinen laintulkinta

Mökistä ei tule kotia kädenkäänteessä - lakimuutos olikin kosmetiikkaa

👍 8 💬 36 JAA:

Kesämökkien muuttamista vakituisiksi asunnoiksi helpotettiin lakimuutoksella toukokuussa.

Lännen Median 12:lle kunnalle tekemän kyselyn mukaan muutoksella ei ole käytännön merkitystä, vaan se on kosmetiikkaa. Vastauksensa antoivat Oulun, Porin, Paraisten, Ylöjärven, Alajärven, Tammelan ja Urjalan kunnat.

Lakimuutos herätti aluksi kiinnostusta loma-asujien keskuudessa.

- Virkamiehen tehtäväksi jäi palauttaa ihmisiä maan pinnalle ja kertoa, ettei se koske yksittäisiä loma-asuntoja, vaan erikseen rakennusjärjestyksessä määritettäviä laajempia alueita, kertoo Ylöjärven rakennustarkastaja **Petri Mäki**.

KHO:n lausunto 21.8.2017 hallituksen esitysluonnoksesta laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ym.

Korkein hallinto-oikeus korostaa, että perusteluissa ei tule käyttää vakiintunutta hallintolainkäyttöä vastaamattomia käsityksiä, kuten esimerkiksi, että asian palauttamisen sijasta päätöksen suora muuttaminen olisi joissakin tilanteissa ”valittajan oikeusturvan takaamiseksi ja enemmän viivästyksen välttämiseksi poikkeuksellisesti perusteltua”. Hallintotuomioistuimien voi käytännössä esimerkiksi muuttaa valituksenalaista lupapäätöstä tai sen ehtoa palauttamatta asiaa uudestaan viranomaisen käsiteltäväksi, jos tällainen muutos on tehtävissä. Tällainen muuttaminen ei ole mitenkään poikkeuksellista silloin, kun viranomaisharkinta on kokonaisuudessaan oikeusharkintaa.

Eräissä asiaryhmissä (esimerkiksi vesitalous- ja ympäristönsuojeluasiat) vaatimus päätöksen muuttamisesta on tyypillisesti hallintovalituksen nimenomaisena sisältönä. Viittaaminen perusteluissa ainoana esimerkkinä niin triviaaliin muutokseen kuin prosessin kestosta aiheutuvaan määräaikaisten tekniseen pidentämiseen on tältä kannalta erittäin harhaanjohtavaa. Korkein hallinto-oikeus viittaa tässä myös siihen, mitä se on lausunnossaan prosessityöryhmän mietinnöstä esittänyt oikeusministeriölle ehdotuksen 86 §:stä (lausunto 27.4.2011, KHO:n vuosikirja 2011 sekä KHO:n sivusto). Jos päätöksen suoraa muuttamista todella alettaisiin pitää perusteluissa esitetyllä tavalla poikkeuksellisenä, tarpeettomat palautustilanteet lisääntyisivät huomattavasti. Myös ympäristölupavalitusten kokonaiskäsittelyajat kasvaisivat merkittävästi.